

Arbeidsverksted nr. 1

Strategisk forskningsprogram:

**Bærekraftig oppgradering av etterkrigstidens flerboligbygg
med fokus på miljøvennlig energibruk og universell utforming**

16.04.2009

Programmets effektmål

- Programmet skal gi vesentlige bidrag til ny kunnskap og endring av praksis mht. ambisiøs oppgradering av eksisterende boligmasse:
 - universell utforming
 - vesentlig redusert energibehov
 - økt bruk av miljøvennlige energikilder.
- Programmet skal bidra til å sette en nasjonal dagsorden på dette temaet.

Programmets resultatmål

- Instituttprogrammet har som mål å *utvikle, formidle og implementere* ny kunnskap om oppgradering av mellom- og etterkrigstidens boligblokker. Dette skal oppnås ved å:
 - *Synliggjøre beboerbehov og styrke forvaltnings- og beslutningsprosesser* ved oppgradering av boligblokker.
 - *Utvikle anbefalinger og eksempler* som ivaretar kvalitetsområdene innenfor en overkommelig kostnadsramme.
 - *Utvikle konsepter* for bærekraftig rehabilitering av boligblokker.
 - *Avdekke suksesskriterier* for vellykket rehabilitering.
 - Gjennomføre *formidlings- og implementeringsaktiviteter* som engasjerer boligbyggeiere, byggenæring, politikere og beboere.

Programmets størrelse og varighet

■ Størrelse

- Totalt 12 mill.
- 6 mill. - aktiviteter som inngår i ZEB.

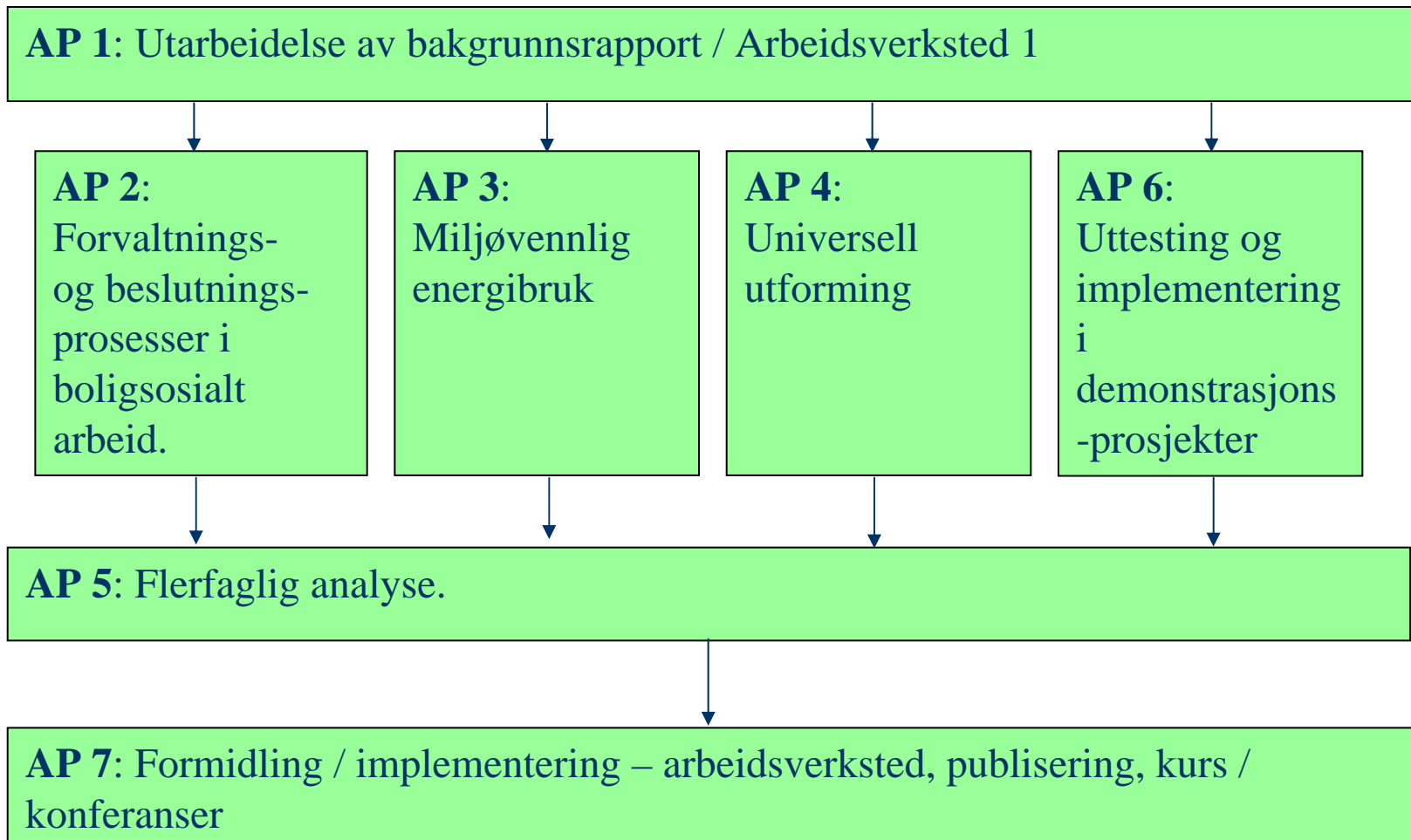
■ Varighet

- Oppstart: desember 2008
- Programperiode: des. 2008 – juni 2012.

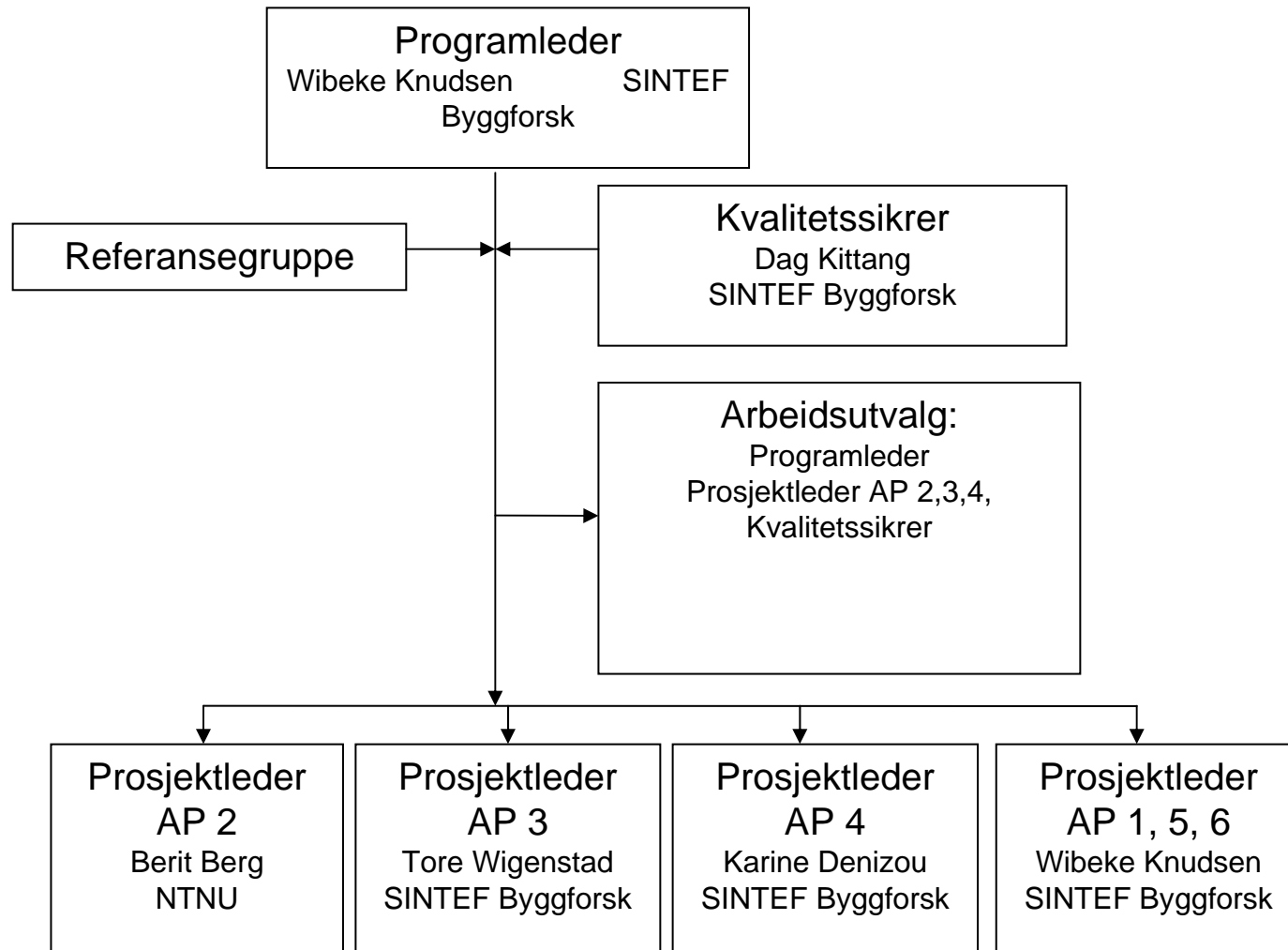
Angrepsmåte

- Kunnskapsgrunnlag
 - Utvikling av kunnskapsgrunnlag
- Empiri
 - Kartlegginger
 - Casestudier av gjennomførte rehabiliteringer.
- Demonstrasjonsbygg
 - Implementere og teste kunnskap
 - Gode eksempler
 - Ny kunnskap gjennom forskning på gjennomføring og bruk av demonstrasjonsbygg

Programmets arbeidspakker

Programmets organisering

Arbeidsverksted

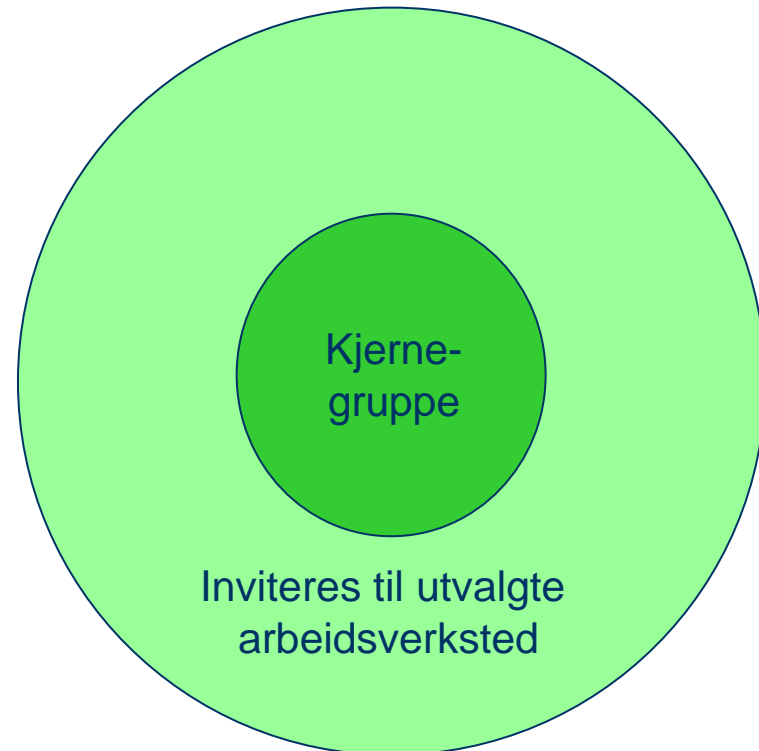
- **Formål**
 - Arena for erfaringsutveksling og kompetansespredning
 - Formidling og refleksjon over forskningsfunn
 - Forankre funn og analyser hos boligeiere og byggenæring

- **Tema**
 - Tema og arbeidsverksted knyttes til programmets problemstillinger og resultater

- **Hyppighet**
 - 7 arbeidsverksted i perioden 2009 – 2012
 - 1.gang pr. halvår.

Sammensetning referansegruppe

- Kommuner
 - fra programmet Fremtidens byer (boligplanleggere og -forvaltere, helse- og sosialtjenesten)
- Boligbyggelag
 - (TOBB, USBL)
- Byggenæringen
 - (rådgiver)
- NTNU,
 - Fakultet for arkitektur og billedkunst.
- KR D

Formål - arbeidsverksted nr. 1

- Presentere, diskutere og forankre forskningsprogrammets problemstillinger.

- Identifisere
 - Case for innhenting av empiri
 - Potensielle demonstrasjonsbygg

- utfordringer ved oppgradering av eksisterende bygningsmase skal identifiseres og diskuteres:
 - Beboerbehov
 - Økonomi
 - Medvirkningsprosesser
 - Eiendomsforhold
 - Tekniske og praktiske utfordringer

Dagsorden

- 09.30 – 10.00 Mingling. Servering av drikke og frukt/grønt
- 10.00 – 10.15 Velkommen v/programleder
- 10.10 – 10.30 Presentasjonsrunde
- 10.30 – 10.50 Hvorfor dette forskningsprogrammet? v/Husbanken
- 10.50 – 11.00 Forskningscenter for miljøvennlig energi - ZEB. v/NTNU/SINTEF
- 11.00 – 12.00 Presentasjon av bakgrunnsrapport og problemstillinger. v/forskere
- 12.00 – 12.45 Lunsj
- 12.45 – 14.15 Gruppeoppgaver
- 14.15 - 14.30 Pause m/kaffe og kake
- 14.30 – 15.30 Oppsummering i plenum v/Svendsen
- 15.30 – 15.45 Veien videre v/programleder

Gruppeoppgaver

Strategisk forskningsprogram:

**Bærekraftig oppgradering av etterkrigstidens flerboligbygg
med fokus på miljøvennlig energibruk og universell utforming**

16.04.2009

Gruppeoppgaver

- Hvorfor rehabiliterere?
- Hva opplever dere er utfordringene ved rehabilitering?
- Ambisjoner og drivkrefter ift. rehabilitering.
 - Hva driver deg og din institusjon?
 - Hva har dere lyst til å få til?
- Virkemidler
 - Hvilke virkemidler har vi?
 - Hvilke virkemidler trenger vi?
- Case og demonstrasjonsbygg
 - Forslag til potensielle case for innhenting av erfaringer fra allerede gjennomførte boligoppgraderinger.
 - Ambisjoner for demonstrasjonsbygg
 - Forslag til potensielle forbildeprosjekter

Planlagte aktiviteter 2009

- Arbeidspakkene 2, 3, 4
 - Kunnskapsgrunnlag publiseres
 - Innhenting av empiri gjennom kartlegginger og case.

- Arbeidspakke 6 - demonstrasjons- og forsøksbygg
 - Utvelgelse og oppstart demonstrasjonsbygg

- Arbeidspakke 7 – formidling
 - Presentere forskningsprogrammet i fagtidsskrift
 - Etablere hjemmeside
 - Arbeidsverksted nr. 2 – uke 42.